

บทที่ 4

ผลการวิจัย: ข้อค้นพบเชิงทฤษฎี

สำหรับผลการประมวลสังเคราะห์งานวิชาการเรื่อง "กระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อการศึกษาไทย" นั้น มีผลงานจากนักวิจัยในโครงการฯ ที่ผลิตออกมาอย่างหลากหลายมาก และเป็นไปตามกรอบของขอบเขตเนื้อหาที่ได้รับมอบไว้ในบทที่ 1 อย่างไรก็ตาม สำหรับผลการสังเคราะห์ชุดความรู้บางชุดนั้น ทางโครงการฯ ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนแล้วเกือบทั้งหมด ดังนั้น ในรายงานวิจัยฉบับนี้จะเลือกประมวลสรุปเฉพาะบางประเด็นที่น่าจะมีการต่อยอดต่อไปในอนาคต

สำหรับประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรายงานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถดูรายละเอียดทั้งหมดได้จากผลงานของโครงการฯ ดังนี้

(1) ชุดความรู้เรื่อง "กลุ่มคนตามแนวกระบวนทัศน์ใหม่" อยู่ในหนังสือเล่มเรื่อง "ผู้คนที่หลากหลายในการสื่อสาร : เด็ก สตรี และผู้สูงวัย กาญจนนา แก้วเทพ นันทกา สุธรรมประเสริฐ เอกธิดา เสริมทอง, 2554

(2) ชุดความรู้เรื่อง "การสื่อสารกับอัตลักษณ์" อยู่ในหนังสือเล่มเรื่อง สื่อเก่า-สื่อใหม่: สัญญาอัตลักษณ์ อุดมการณ์", กาญจนนา แก้วเทพ และคณะ, 2555

(3) ชุดความรู้เรื่อง "การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ" อยู่ในบทความ "กระชับความเข้าใจเรื่องพื้นที่สาธารณะและการสื่อสาร" โดยบุษยากร ตีระพุดติกุลชัย ใน กาญจนนา แก้วเทพ และคณะ, สื่อเก่า สื่อใหม่ ในเข็มร้อย, 2554

(4) ชุดความรู้เรื่อง "สื่อพื้นบ้าน" อยู่ในหนังสือ สื่อพื้นบ้านศึกษาในสายตานักเทศศาสตร์, กาญจนนา แก้วเทพ สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์ ทิพย์พชร ฤกษ์สุนทร, 2554

สำหรับการประมวลความรู้ที่จะนำเสนอในรายงานวิจัยชิ้นนี้จะมี 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1: ชุดความรู้เรื่อง "ข้อค้นพบเชิงทฤษฎี" (บทที่ 4)

ส่วนที่ 2: ชุดความรู้ "ทฤษฎีอันหลากหลายในสื่อใหม่ศึกษา"

ส่วนที่ 3: ชุดความรู้ประเด็นใหม่กับกระบวนทัศน์ใหม่ในสื่อสารศึกษารวม 4 ประเด็นคือ การสื่อสารกับศาสนา การสื่อสารกับกีฬา การสื่อสารสุขภาพ และการสื่อสารสิ่งแวดล้อม

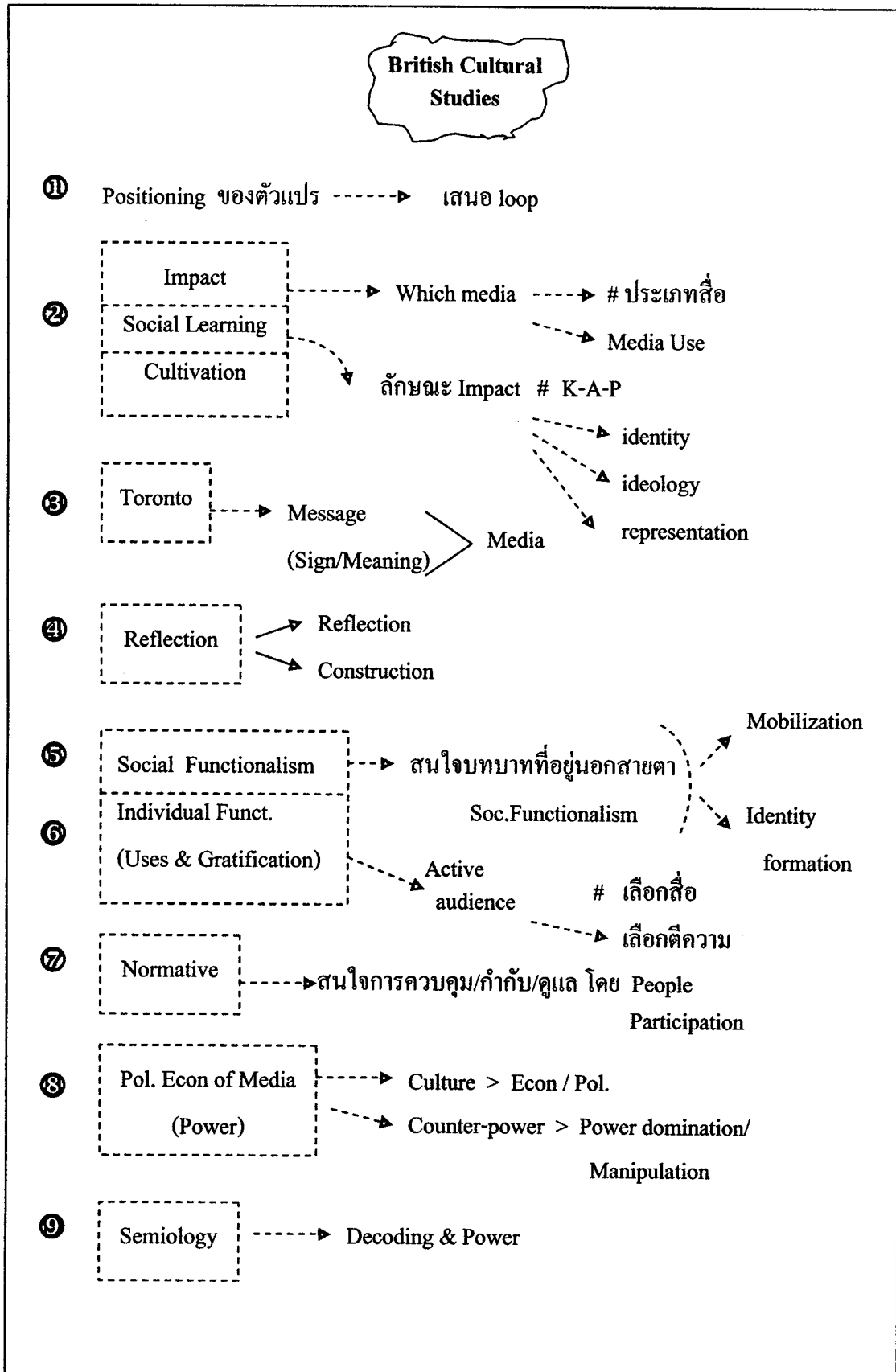
ชุดความรู้เรื่อง "ข้อค้นพบเชิงทฤษฎี"

ในระหว่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการโครงการเมธีวิจัยอาวุโสระยะที่ 1 "การสังเคราะห์องค์ความรู้การใช้และการเสริมความเข้มแข็งแก่การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน" (พ.ศ.2549-2552) นั้น ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ว่า ในการที่จะใช้และสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้วิจัยจะนำเอากระบวนทัศน์ใหม่ด้านสื่อศึกษาที่มีแกนกลางอยู่ที่ "ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา" (และทฤษฎีอื่นๆ ข้างเคียง เช่น ทฤษฎีสัญญาวิทยา ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง) มาใช้เป็นแนวทางหลัก ดังนั้น ในการจัดประชุมกลุ่มศึกษาหรือการจัดฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงได้แนะนำและติดตั้งความเข้าใจให้แก่นักวิจัยที่เป็นสมาชิกในโครงการฯ ให้รู้จักและเข้าใจทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา พร้อมทั้งกระตุ้นให้มีการนำทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาไปใช้ในงานวิจัยเพื่อเป็นการทดสอบทฤษฎี พร้อมทั้งพัฒนาทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม เมื่อสิ้นสุดโครงการฯ ผู้วิจัยก็ได้ถอดบทเรียนและได้ข้อสรุปว่า กลยุทธ์ในการนำเสนอกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อการศึกษาให้แก่กลุ่มสมาชิคนั้น ยังมีลักษณะ "แบบยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยว" กล่าวคือ ไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนทัศน์ใหม่กับกลุ่มทฤษฎีการสื่อสารเดิมๆ ที่มีอยู่ซึ่งในความเป็นจริง สมาชิกในโครงการต่างๆ ทุกคนได้ผ่านการฝึกฝนอบรมจากกลุ่มทฤษฎีสื่อสารกระบวนทัศน์เดิมอยู่แล้ว ในความเข้าใจของสมาชิก จึงดูเหมือนว่าทั้ง 2 กระบวนทัศน์นั้นต่างเป็นชุดความรู้แบบคู่ขนานที่มองไม่เห็นจุดร่วม จุดต่าง และจุดเชื่อมต่อ ปัญหาการขาดความโยงใยระหว่าง 2 กระบวนทัศน์ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อในโครงการระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ขยายขอบเขตของประเด็นที่จะศึกษาออกมาจากสาขาการสื่อสารเพื่อพัฒนาไปสู่บริบทอื่น ๆ เช่น การสื่อสารกับศาสนา การสื่อสารกับกีฬา การสื่อสารสิ่งแวดล้อม และการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งนักวิจัยจะต้องไปทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และไม่สามารถแยกแยะหรือทำความเข้าใจกับการใช้กระบวนทัศน์แต่ละแบบได้อย่างชัดเจน

ฉะนั้น ตลอดช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2552-2555) ของโครงการเมธีวิจัยอาวุโสระยะที่ 2 "กระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อการศึกษาไทย" ผู้วิจัยจึงได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จากการนำเสนอกระบวนทัศน์ใหม่แบบโดดเดี่ยว โดยพยายามหาจุดเชื่อมโยง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของจุดร่วม จุดต่าง จุดเชื่อมต่อ จุดต่อยอด... ระหว่าง 2 กระบวนทัศน์ ทั้งนี้โดยคาดหวังว่า สมาชิกนักวิจัยในโครงการฯ จะมองเห็น "ตำแหน่งแห่งที่" (positioning) ของกระบวนทัศน์ใหม่ที่อยู่ท่ามกลางกระบวนทัศน์อื่นๆ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจเลือกใช้ทฤษฎีสื่อสารในแต่ละกระบวนทัศน์กับกรณีศึกษาวิจัยดำเนินไปอย่างมีความเข้าใจที่ชัดเจนเป็นตัวกำกับ (มีไขหลังติดอยู่กับความหรรษาของทฤษฎี) และเนื้อหาที่จะนำมาประมวลสรุปในที่นี้คือ เนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้ติดตั้งความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในวาระโอกาสต่างๆ ของโครงการฯ

แผนภาพต่อไปนี้จะแสดงการสรุปจุดยืนของกระบวนทัศน์/ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษากับกลุ่มทฤษฎีในกระบวนทัศน์เดิมๆ

ภาพที่ 8 : กระบวนทัศน์ใหม่ vs. กระบวนทัศน์เดิมด้านการสื่อสาร

1. ตำแหน่งของตัวแปร

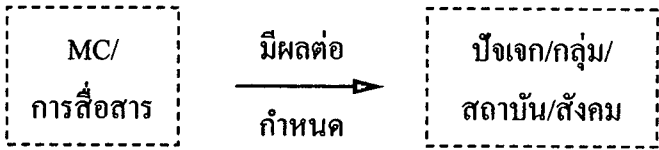
ในการจัดจำแนกประเภทของทฤษฎีการสื่อสารซึ่งมีอยู่มากมายนั้น Rosengren ได้นำเสนอวิธีการจัดแบ่งโดยใช้ตัวแปร 2 ชุด ชุดแรกคือตัวแปรด้านการสื่อสาร/สื่อมวลชน ชุดที่ 2 คือตัวแปรด้านปัจเจกบุคคล/กลุ่ม/สังคม/วัฒนธรรม จากตัวแปรทั้ง 2 ชุด เมื่อนำมาจัดวางในตำแหน่งของตัวแปรต้น-ตัวแปรตาม ก็จะได้กลุ่มทฤษฎีเป็น 2 กลุ่มคือ

(1) **กลุ่มการสื่อสารเป็นศูนย์กลาง (Media-centric theories)** กลุ่มนี้จะถือว่า การสื่อสาร/สื่อมวลชนเป็นตัวแปรต้น ที่จะส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม อันได้แก่ ปัจเจกบุคคล/กลุ่ม/สังคม/วัฒนธรรม ตัวอย่างของทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎี Impact/Social Learning/Toronto School/Cultivation Theory เป็นต้น

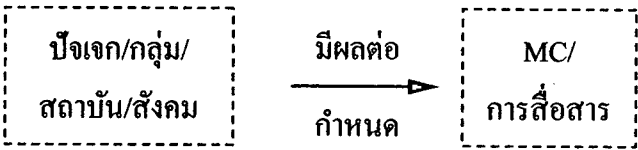
(2) **กลุ่มตัวแปรด้านสังคม/กลุ่ม/ปัจเจกเป็นศูนย์กลาง (Society-Centric Theories)** กลุ่มนี้มีจุดยืนที่ตรงกันข้ามกับกลุ่มแรก กล่าวคือ มีแนวพิจารณาว่า บรรดาปัจเจกบุคคล/กลุ่ม/สังคมต่างหากที่มีสถานะเป็นตัวแปรต้น และเป็นตัวกำหนดการสื่อสาร ตัวอย่างของทฤษฎีในกลุ่มนี้ก็เช่น Reflection theory/Functionalism/Uses & Gratifications/Normative/Political Economy เป็นต้น

จากจุดยืนที่แตกต่างกันระหว่าง 2 กลุ่มทฤษฎีที่กล่าวมานั้น จุดยืนของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจะเป็นจุดยืนที่ 3 เนื่องจากทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาเห็นว่า ทั้งการสื่อสารและสังคมนั้นต่างกำหนดซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์ในลักษณะสายโซ่ระโยงระยางหรือแบบ loop โดยอาจจะเริ่มต้นที่สภาพของสังคมนั้นเป็นตัวให้กำเนิดและกำหนดโฉมหน้าของการสื่อสารใน loop ที่ 1 และในลำดับต่อไป นั้นก็จะวนกลับไปทำหน้าที่ธำรงรักษาหรือผลิตซ้ำสืบทอดโครงสร้างสังคมนั้นให้สืบเนื่องต่อไปใน loop ที่ 2 และเป็นเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ ดังนั้น เวลาศึกษา ผู้ศึกษาจึงต้องพิจารณาเสียก่อนว่าขอบเขตของกรณีศึกษานั้นกำลังตกอยู่ใน loop ไດ

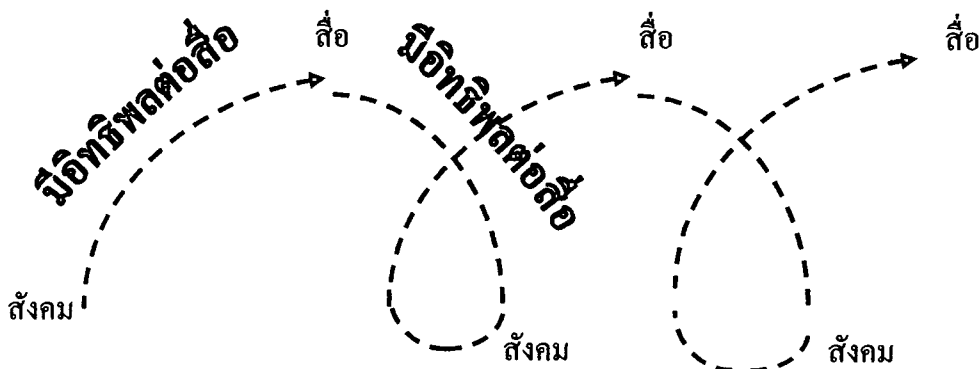
⑪ Media-Centric Theory

⑫ Society-Centric Theory

⑬ กระบวนทัศน์ใหม่/วัฒนธรรมศึกษา

ภาพที่ 9 : ตำแหน่งของตัวแปรในกระบวนทัศน์เดิม/ใหม่

2. กลุ่มทฤษฎีผลกระทบของสื่อกับวัฒนธรรมศึกษา

สำหรับกลุ่มทฤษฎีที่เชื่อในผลกระทบของสื่อและสังกัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎี Media-centric นั้น มีอยู่ 3 ทฤษฎีหลักๆ คือ Impact/Social Learning และ Cultivation Theory ทั้ง 3 ทฤษฎีนี้ล้วนมี

ข้อตกลงเบื้องต้นร่วมกันว่า สื่อนั้นจะเป็นตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคล/กลุ่ม/สังคม/วัฒนธรรม ส่วนความแตกต่างนั้นก็จะเป็นผลกระทบแบบไทย

เช่น Impact Theory เชื่อว่าพลังของสื่อสามารถส่งผลกระทบแบบระยะสั้น เห็นผลทันตา (shortterm impact) เป็นผลทางตรง (direct effect) และครอบคลุมได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย (extensive) โดยให้คำอธิบายว่า เนื่องเพราะความถี่บ่อยของสื่อ (frequency) มิติของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นก็จะเป็นด้านความรู้/ความเข้าใจ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการกระทำ (Performance) (K-A-P)

ส่วน Social Learning Theory นั้น เชื่อว่า สื่อจะมีผลกระทบระยะยาว (longterm impact) เป็นผลที่ค่อยๆ สะสมทีละเล็กละน้อย และมีมิติที่จะสร้างผลกระทบนั้นจะลงลึกระดับความเชื่อ ค่านิยมได้ ทฤษฎีนี้ให้คำอธิบายว่า บุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบเป็นวิธีการหลัก (observational learning) และสื่อมวลชนก็เป็นต้นแบบ (Model) ที่ทรงพลัง เพราะมีปริมาณความถี่มากเช่นกัน

สำหรับ Cultivation Theory ก็เชื่อในพลังอำนาจของสื่อในลักษณะของผลกระทบระยะยาว และมีลักษณะค่อยๆ สั่งสมแบบ Social Learning Theory แต่ทว่าข้อที่แตกต่างออกไปก็คือ มิติของผลกระทบ ซึ่งไม่น่าจะอยู่ระดับปัจเจกบุคคลที่เป็นเรื่อง K-A-P หรือความเชื่อ-ค่านิยมเท่านั้น หากแต่สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ที่เป็นวัตถุศึกษาสำคัญในการศึกษาของ Cultivation theory นั้น สามารถจะมีอิทธิพลถึงระดับจัดวางแบบแผนทางวัฒนธรรมในระดับสังคมเลยทีเดียว สื่อโทรทัศน์/สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เทียบเท่ากับสถาบันสังคมอื่นๆ ที่เคยมีมา ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ศาสนา โรงเรียน ฯลฯ ที่ทำหน้าที่อบรมบ่มเพาะทั้งโลกทัศน์และชีวทัศน์ในสังคมนั้นๆ

จากจุดรวมของทั้ง 3 ทฤษฎี ทำให้โจทย์การวิจัยของกลุ่มทฤษฎีผลกระทบของสื่อมุ่งที่จะตอบ โจทย์ว่า "สื่อประเภทใด" (which media) ที่จะก่อให้เกิด "ผลกระทบประเภทใด" (which effect) และตัวแปรที่จะวัดเกี่ยวกับ "สื่อ" ก็คือ "ปริมาณความถี่" (frequency)

เมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาแล้ว ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจะลดความสนใจกับ "ประเภทของสื่อ" ลงไป โดยเห็นว่า สื่อแต่ละประเภทล้วนมีข้อเด่นและข้อจำกัดในตัวเองเหมือนกัน ทั้งนี้ หากแต่จะหันมาสนใจกับ "วิธีการใช้สื่อ" (Media use) หรือการบูรณาการสื่อประเภทต่างๆ มากกว่า (Convergence/Integration of media)

ส่วนมิติด้านผลกระทบนั้น ในขณะที่ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษามีได้ถกเถียงว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นผลกระทบระยะสั้นหรือระยะยาว แต่ทว่าทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษามีความเห็นว่า เนื้อหาสารที่ส่งออกไปนั้น เป็นระบบสัญลักษณ์ที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง (เช่น สมญานามของทีมฟุตบอลมีความหมายโดยนัยมากมาย) ดังนั้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงขั้นแรก เช่น ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมเท่านั้น หากทว่าส่งแรงกระเพื่อมไปสู่ผลลัพธ์ในการสร้างอัตลักษณ์ อุดมการณ์ ภาพตัวแทน หรือแม้แต่สัจจะ (truth) โจทย์การวิจัยของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจึงเจาะลงสู่การวิเคราะห์ความหมายเพื่อวัดผลลัพธ์สุดท้ายดังกล่าว

3. สำนัก Toronto กับวัฒนธรรมศึกษา

สำนัก Toronto หรือที่มีชื่อเรียกเต็มๆ ว่า "ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด" (Communication Technology Determinism) ที่มีนักคิดรุ่นบุกเบิกที่สำคัญ 2 ท่านคือ H. Innis

และ M. McLuhan ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำเสนอมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1960 แต่ทว่าเนื่องจากข้อตกลงพื้นฐานหลายส่วนอาจจะยังไม่ค่อยสอดคล้องกับปรากฏการณ์ด้านการสื่อสารในยุคสมัยดังกล่าว ซึ่งเป็นยุคของสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ทฤษฎีนี้จึงไม่ค่อยได้รับความนิยม อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการพัฒนาการสื่อสารมาสู่ยุคคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ ที่เรียกรวมๆ ว่า "สื่อใหม่" ทฤษฎีของสำนัก Toronto ก็ได้หวนกลับมามีอิทธิพลอีกครั้งหนึ่งเนื่องจากสามารถอธิบายปรากฏการณ์ของสื่อใหม่ได้อย่างเหมาะสมเจาะลึกลงตัว

จุดยืนของทฤษฎีเทคโนโลยีนั้นยังคงสังกัดอยู่ค่าย Media-Centric Theory กล่าวคือ มีความเชื่อว่า สื่อเป็นต้นเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอื่นๆ อย่างไรก็ตาม สำนัก Toronto ก็ได้ถกเถียงคำถามที่ว่า จะเป็นผลระยะสั้น/ระยะยาว เป็นผลระดับปัจเจกหรือระดับกลุ่มสังคม แต่ทว่าข้อเสนอที่แตกต่างไปจากกลุ่มเพื่อนทฤษฎีอื่นๆ ในค่ายเดียวกันก็คือ มิติที่ใช้พิจารณา "ตัวสื่อ" นั้น สำนัก Toronto สนใจ "มิติด้านกาลและพื้นที่/เทศะ" (Time & Space) ของสื่อ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นสำนัก Toronto ก็สนใจผลกระทบในแง่การเปลี่ยนแปลงกาล/เทศะของปัจเจก กลุ่มสังคม และวัฒนธรรม

ในส่วนที่เกี่ยวกับ "หน่วยของการวิเคราะห์" สำนัก Toronto มีนักคิด 2 ท่านที่มีความสนใจต่างกัน ในขณะที่ McLuhan สนใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสื่อที่มีต่อการปรับแต่งบุคลิกภาพของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสื่อต่างประเภทกัน Innis ให้ความสนใจผลกระทบที่มีต่อระดับสถาบันของสังคมอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสื่อมากกว่า

เมื่อเปรียบเทียบสำนัก Toronto กับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาก็จะเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในขณะที่ "ตัวสื่อ" เป็นศูนย์กลางแห่งความสนใจของสำนัก Toronto ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษากลับลดระดับความสนใจเรื่อง "ตัวสื่อ" ลงไป แต่มุ่งความสนใจไปที่ "ตัวสาร" โดยที่มิได้วิเคราะห์เพียงระดับเนื้อหาเท่านั้น หากแต่พิจารณาตัวสารในระดับ "สัญลักษณ์ และความหมาย" โจทย์การวิจัยของทั้ง 2 ทฤษฎีจึงมุ่งเป้าไปคนละแนวทาง

4. ทฤษฎีภาพสะท้อนในสื่อกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา

Reflection Theory นั้นจัดวางอยู่ในค่าย Society-Centric Theory เนื่องจากทฤษฎีภาพสะท้อนในสื่อมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า จะต้องมิเหตุการณ์/ตัวบุคคล/สิ่งของ/สถานที่...ในโลกแห่งความจริงเป็นเบื้องแรกก่อน (primacy) สื่อมวลชน/การสื่อสารจึงจะทำหน้าที่เป็น "กระจก" สะท้อนภาพของเหตุการณ์และสื่ออื่นๆ ตามมาทีหลัง

จากข้อตกลงดังกล่าว ทฤษฎีภาพสะท้อนจึงตั้งโจทย์การวิจัยทั้งในแง่ "ที่มา" และ "ที่ไป" ของภาพสะท้อนและของจริง ในแง่ "ที่มา" โจทย์การวิจัยจะถามว่า ภาพที่ปรากฏในสื่อนั้นได้สะท้อนอย่างเหมือน/ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ หรือนำเสนอภาพที่บิดเบี้ยวไป ส่วนในแง่ "ที่ไป" ก็คือ หากมีภาพสะท้อนแบบดังกล่าวจะส่งผลต่อความเป็นจริงอย่างไรบ้าง เช่น จะดำรงรักษาความเป็นจริงให้เหมือนเดิมหรือจะปรับเปลี่ยนความเป็นจริง ตัวอย่างงานที่ใช้ Reflection Theory มากที่สุดคืองานวิจัยสื่อมวลชนของกลุ่มสตรีนิยม (Feminism)

สำหรับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษามีปฏิกิริยาต่อ Reflection Theory ว่า เนื้อหาของทฤษฎีนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้เพียงครั้งเดียว เพราะความจริงแล้ว สื่อมวลชน/การสื่อสารสามารถเล่นได้ 2 บทบาทต่อโลกที่เป็นจริง บทบาทแรกคือการเป็นกระจกสะท้อนความเป็นจริง แต่ในบางกรณีแม้จะไม่มีความเป็นจริง (เช่น ไม่เคยมีซูเปอร์แมนในโลกที่เป็นจริง) หรืออาจมีความจริง

เชิงภาวะวิสัยอยู่บ้าง (objective reality) แต่สื่อมวลชนก็สามารถ "ประกอบสร้าง" ความเป็นจริงขึ้นมา (Social construction of reality) ดังนั้น โจทย์การวิจัยของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจึงมี 2 หน้า ในหน้าแรกอาจจะดูการสะท้อนภาพความเป็นจริง ส่วนหน้าที่สองคือการประกอบสร้างความเป็นจริง

นอกจากนั้น ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษายังได้แตกยอดแนวคิดเรื่อง "การสะท้อน" ของ Reflection Theory ออกไปโดยอุปมาอุปไมยบทบาทของสื่อมวลชน/การสื่อสารออกเป็น 3 ระดับของการสะท้อน

- ระดับแรก คือการสะท้อนแบบกระจก ซึ่งหมายถึงการสะท้อนแบบรูปธรรม เป็นภาพในกระจกที่เหมือนกับของจริง ระดับนี้เป็นความสนใจของ Reflection Theory

- ระดับที่สอง คือการสะท้อนแบบตะเกียง ซึ่งมีนัยยะว่า ตะเกียงนั้นจะเลือกส่องให้เห็นโลกที่เป็นจริงเฉพาะบางแง่มุม และเลือกที่จะซ่อนเร้นบางแง่มุม ระดับนี้เป็นจุดก้ำกึ่งระหว่าง Reflection Theory บางกลุ่มกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา

- ระดับที่สาม คือการสะท้อนแบบเครื่อง X-ray ที่จะไม่สะท้อนผิวนอก/เปลือกหน้าของเหตุการณ์และอื่นๆ เช่นกระจก แต่จะส่องทะลุผ่านไปสู่ชั้นในคือระดับโครงสร้างวิธีคิดแบบเครื่องฉาย X-ray การสะท้อนในระดับนี้เป็นความสนใจของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา

และหากเปรียบเทียบสมดุลแห่งความสนใจระหว่างเรื่อง "การสะท้อน" กับ "การประกอบสร้าง" แล้ว ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจะสนใจแง่มุมของ "การประกอบสร้าง" มากกว่า โดยเช่น การประกอบสร้างความหมาย (meaning construction) เช่น ภาพของแม่น้ำคพระโขนงที่ถูกผลิตซ้ำหลายต่อหลายครั้ง แต่ทว่า "ความหมายโดยนัยประหวัด" (Connotative meaning) ของแม่น้ำในแต่ละครั้งก็ไม่เคยเหมือนกันเลย เป็นต้น

5. ทฤษฎีหน้าที่นิยมกับวัฒนธรรมศึกษา

ทฤษฎีหน้าที่นิยมถือว่าเป็นทฤษฎีกระแสหลักในสาขาสังคมศาสตร์ของอเมริกา และก็เป็นทฤษฎีกระแสหลักในสาขานิเทศศาสตร์ของสหรัฐด้วยเช่นกัน ต้นกำเนิดความเป็นมาของทฤษฎีหน้าที่นิยมนั้นก่อดำเนินมาจากทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วย "ความต้องการ" (Need) ของทั้งปัจเจก กลุ่ม สถาบัน สังคม และสังคมโดยรวม และเมื่อเกิดความต้องการขึ้นมาแล้ว ทุกหน่วยย่อยของปัจเจก กลุ่ม สังคม ก็ต้องช่วยกันทำหน้าที่ด้วยการกระทำกิจกรรมหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง (activity) เพื่อตอบสนองความต้องการนั้นให้เต็มเต็ม

เมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎี Impact Theory แล้ว ทฤษฎีหน้าที่นิยมจึงไม่ได้ตั้งคำถามว่า สื่อสามารถสร้างผลกระทบอะไรให้แก่สังคม แต่จะเริ่มจากคำถามที่ว่า "สังคมมีความต้องการอะไรก่อน" แล้วสื่อมวลชนสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้หรือไม่ กล่าวอีกแบบหนึ่งก็คือ แทนที่จะตั้งคำถามจาก "สื่อมวลชนเป็นหลัก" (Media-centric) ก็ตั้งคำถามจาก "สังคมเป็นหลัก" (Society-centric) และหากพิจารณาในแง่ของสื่อที่มีต่อสื่อ ในขณะที่ทฤษฎี Impact นั้นค่อนข้างจะหวาดระแวงผลกระทบด้านลบจากสื่อ แต่ทฤษฎีหน้าที่นิยมกลับจะฝากความหวังเอาไว้กับสื่อว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆ ของสังคมได้ ซึ่งเป็นท่าทีที่มองสื่อมวลชนในแง่บวก (อย่างแน่ที่สุดก็คือ สื่อไม่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น)

และเนื่องจากเป็นทฤษฎีด้านสังคม ทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงสังคมจึงขยายหน่วยการวิเคราะห์ให้กว้างขวางกว่าหน่วยการวิเคราะห์ระดับปัจเจกเช่นวิชาจิตวิทยา ด้วยการระบุว่า สังคมมีความต้องการ

อะไรบ้าง ตัวอย่างความต้องการของสังคมก็เช่น ต้องการความต่อเนื่องของระบบ (continuity) ต้องการระเบียบสังคม (order) ต้องการความเป็นปึกแผ่น (integration) ต้องการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา (motivation) ต้องการการชี้แนวทาง (guidance) ต้องการการอบรมบ่มเพาะสมาชิกรุ่นใหม่ (socialization) ต้องการการปรับตัว (adaptation) เป็นต้น

ในอีกด้านหนึ่ง ทฤษฎีหน้าที่นิยมจะพิจารณาว่า ไม่ว่าจะเป็นปัจเจก กลุ่ม หรือสังคมจะถือว่าเป็น "หน่วยรวม" (organism/system/whole) ที่ประกอบด้วย "หน่วยย่อยๆ" (subsystem/part) เช่น ร่างกายก็ประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ สังคมก็ประกอบด้วยส่วนเสี้ยวของกลุ่มคนและสถาบันต่างๆ ดังนั้น เมื่อสังคมส่วนรวมมีความต้องการดังกล่าว บรรดาระบบย่อย/หน่วยย่อยๆ ก็ต้องช่วยกันทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการที่ได้รับมา สถาบันสื่อมวลชนรวมทั้งสื่อใหม่ก็เป็นหนึ่งในระบบย่อยๆ ของสังคม จึงมีหน้าที่เช่นเดียวกับสถาบันอื่นๆ

เมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีวิวัฒนาการซึ่งก็ได้ปฏิเสธเรื่องการมีบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร/สื่อมวลชน แต่ทว่าความแตกต่างก็อาจจะอยู่ที่ประเภท/เป้าหมายของบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน กล่าวคือทฤษฎีหน้าที่นิยมมีแนวโน้มที่จะเลือกบทบาทของสื่อมวลชนภายในกลุ่มที่มุ่งพิทักษ์รักษาโครงสร้างสังคมที่มีอยู่เป็นหลัก อันเนื่องมาจากทัศนะพื้นฐานของทฤษฎีหน้าที่นิยมที่เห็นว่า "สังคมที่มีอยู่นั้นเป็นสังคมที่ถูกต้องดีงามและเหมาะสมแล้ว" จึงต้องช่วยกันธำรงรักษาต่อไป แต่ทฤษฎีวิวัฒนาการมีทัศนะพื้นฐานตรงกันข้ามว่า สังคมที่มีอยู่นั้นยังเป็นสังคมที่มีปัญหา มีความไม่เสมอภาค ไม่มีเสรีภาพแก่บุคคล ดังนั้น ทฤษฎีวิวัฒนาการจึงเน้นบทบาทของสื่อมวลชนที่อยู่นอกสายตาของทฤษฎีหน้าที่นิยม เช่น บทบาทในการเคลื่อนไหวขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Mobilization, communication for social change) เป็นต้น

นอกจากนั้น ทฤษฎีวิวัฒนาการก็ยังนำเสนอบทบาทใหม่ของสื่อมวลชน/การสื่อสารที่ไม่ปรากฏในทฤษฎีหน้าที่นิยม เช่น บทบาทในการก่อร่างสร้างอัตลักษณ์ (identity formation) หรือบทบาทการเป็นพื้นที่สาธารณะ (public sphere) สำหรับประเด็นต่างๆ

และความแตกต่างประเด็นสุดท้ายก็คือ ในขณะที่ทฤษฎีหน้าที่นิยมไม่ค่อยจะตั้งคำถามเรื่อง "ใครมีอำนาจในการมอบหมายบทบาทหน้าที่" ให้แก่สื่อมวลชน (Function assignment) โดยพูดรวมๆ เป็นเกณฑ์นามธรรมว่า "สังคม/สถาบันสังคม" แต่ทฤษฎีวิวัฒนาการที่มีความสนใจอย่างเป็นรูปธรรมและสนใจประเด็นเรื่อง "อำนาจ" (power) กลับรื้อฟื้นคำถามว่า "ใครที่มีอำนาจมอบหมายบทบาท" ให้แก่การสื่อสารขึ้นมาเป็นประเด็นหลัก

6. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ (Uses & Gratifications Approach) กับวัฒนธรรมศึกษา

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์นี้ เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นราวช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังทฤษฎีผลกระทบของสื่อ (Impact Theory) และหลังทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงสังคม (Social Functionalism) ทฤษฎีนี้มีความสัมพันธ์ในเชิงตอบโต้กับทฤษฎีที่มีมาก่อนหน้านั้น

เมื่อเทียบกับ Impact Theory ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า "สื่อมีพลังอำนาจในการโน้มน้าวผู้รับสาร" ทฤษฎีการใช้ประโยชน์ไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงดังกล่าว และเมื่อเทียบกับทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงสังคม ในขณะที่ทฤษฎีการใช้ประโยชน์ก็มีที่มาจากทฤษฎีด้านจิตวิทยาที่ใช้แนวคิดเรื่อง "ความต้องการและแรงจูงใจ" (Need & Motivation) เป็นจุดเริ่มต้นในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์เหมือนกัน หากทว่า "หน่วยที่ใช้วิเคราะห์" นั้นแตกต่างกัน เนื่องจากทฤษฎีการใช้ประโยชน์สนใจ

หน่วยการศึกษาที่เป็น "ปัจเจกบุคคล" (individual) จึงอาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการใช้ประโยชน์ฯ นั้น เป็นทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงปัจเจกก็ได้

อันที่จริง ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษามีเส้นทางเดินทางทฤษฎีที่ร่วมกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์ฯ นี้มา ยาวไกลพอสมควร ตั้งแต่ความคิดเห็นร่วมกันต่อผู้รับสารที่ว่า "มิใช่สื่อหรือคนที่ทำอะไรกับผู้รับสาร" "หากแต่เป็นผู้รับสารต่างหากที่ทำอะไรต่อสื่อ" (active audience) และในการใช้การสื่อสารนั้น ผู้รับสารจะมี "ทางเลือก" (choices) อยู่เสมอ ดังนั้น หากสื่อประเภทใดไม่ตอบสนองความต้องการ ผู้รับสารก็พร้อมจะเลิกใช้และหันไปหาสื่อประเภทอื่นๆ (selectivity)

คุณสมบัติของการเลือกทั้งระดับ "ตัวสื่อ" และเลือกทั้งระดับ "ตัวสาร" จึงเป็นข้อตกลงเบื้องต้นของทั้งทฤษฎีการใช้ประโยชน์ฯ และวัฒนธรรมศึกษา อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการใช้ฯ ก็หยุดอยู่ตรงการเลือก "สื่อและเนื้อหาสาร" ของผู้ใช้สารเท่านั้น ในขณะที่ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาก้าวต่อออกไปถึง "การเลือกตีความในแบบต่างๆ" (โดยเฉพาะความหมายโดยนัยประหวัด) ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่เอาการเอางาน (active) อย่างสูงสุดของผู้ใช้สาร

นอกจากนั้น ก็ยังมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของ "หน่วยการวิเคราะห์" เนื่องจากทฤษฎีการใช้ฯ นั้นจะยึดหน่วยการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคล (individual) เท่านั้น แต่วัฒนธรรมศึกษาสนใจมิติเชิงวัฒนธรรมของผู้รับสาร ดังนั้นหน่วยการวิเคราะห์จึงมักจะเป็น "ระดับกลุ่ม"

7. ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อกับวัฒนธรรมศึกษา

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อ (Normative Theory) จัดเป็นทฤษฎีเก่าแก่ทฤษฎีหนึ่งในสายการสื่อสาร และได้ถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับการปฏิบัติการแบบต่างๆ ของสื่อมวลชนในโลกแห่งความจริง ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมีจุดร่วมกับ Impact Theory ที่เชื่อในพลังอำนาจอันมหาศาลของสื่อมวลชนสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ที่มีบทบาทอย่างสูงในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปและอเมริกา วิหุที่มีผลสำคัญในการทำสงครามจิตวิทยาในระหว่างสงครามโลก ภาพยนตร์ที่มีพลังอำนาจระดับล้างสมอง (Brainwash) ผู้คน ฯลฯ และพลังอำนาจของสื่อมวลชนสมัยใหม่นั้นสามารถมีทิศทางได้ทั้งในด้านบวก (เช่น การรณรงค์ให้ผู้คนรู้จักใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตย) และในด้านลบ (เช่น ชาวเยอรมันที่สนับสนุนเผด็จการฮิตเลอร์ในการสังหารชีวิตชาวยิวนับล้าน)

ด้วยเหตุที่สื่อมวลชนได้พิสูจน์ตัวเองในโลกแห่งความเป็นจริงแล้วว่า มีพลังอำนาจอย่างมหาศาลและยังมีทั้งพลังด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น ทฤษฎีบรรทัดฐานจึงได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า สังคมไม่อาจจะปล่อยให้สื่อมวลชนทำงานไปได้อย่างอิสระ โดยปราศจากการควบคุม กำกับ ควบคุมดูแลสังคมและบรรดาทฤษฎีบรรทัดฐานซึ่งมีอยู่หลายทฤษฎีก็ได้มีข้อเสนอให้มีการควบคุม/กำกับดูแลสื่อมวลชนด้วยมาตรการ/กลไกแบบต่างๆ แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ทฤษฎีบรรทัดฐานจากค่ายโลกเสรีไม่ว่าจะเป็น Libertarian/Social Responsibility ก็มักจะมอบหมายความไว้วางใจในการควบคุมดูแลเอาไว้กับภาครัฐหรือกับสถาบันสื่อมวลชนเอง โดยมักใช้มาตรการด้านกฎหมายหรือด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

หากทว่าทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาไม่ค่อยเห็นด้วยตั้งแต่จุดเริ่มต้นของวิธีคิดที่ว่า "สื่อมวลชนมีพลังอำนาจมหาศาลต่อผู้รับสาร" อยู่แล้ว จึงเท่ากับปฏิเสธทฤษฎีบรรทัดฐานไปแล้วครึ่งหนึ่ง และในขั้นต่อมา หากจะมีการกำกับควบคุมดูแลจริงๆ ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาก็ไม่ค่อยเห็นด้วยกับการมอบหมายให้ภาครัฐหรือสถาบันสื่อมวลชนควบคุมกำกับด้วยมาตรการที่กล่าวมา เนื่องจากทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาเห็นว่า ผู้ใช้สารนั้น active รู้จักเลือกและมีพลังอำนาจ รวมทั้งเป็นผู้ที่ต้องได้รับ

ผลกระทบโดยตรงจากสื่อ ดังนั้น หากจะต้องมีการกำกับควบคุม ก็ควรจะให้ภาคประชาชนมีบทบาทเป็นหลัก และใช้มาตรการด้านสังคม-วัฒนธรรมมากกว่า

8. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองแห่งสื่อกับวัฒนธรรมศึกษา

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองแห่งสื่อนั้นสามารถจัดรวมอยู่ในกลุ่มทฤษฎี Social Determinism of Media เช่นเดียวกับ Normative Theory เนื่องจากทฤษฎีนี้มีความเชื่อเบื้องต้นว่า การดำเนินงานต่างๆ ของสื่อมวลชนนั้นควรจะต้องถูกกำหนด/ควบคุมจากกลุ่มต่างๆ ในสังคม แต่แทนที่จะมุ่งเน้นว่า แล้วสังคม/กลุ่มสังคมต่างๆ ควรจะสร้างบรรทัดฐานในการควบคุมสื่ออย่างไร ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกลับสนใจประเด็นที่ว่า กลุ่มต่างๆ ชนชั้นต่างๆ ในสังคมนั้นมีพลังอำนาจ (power) ไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าแหล่งพลังอำนาจนั้นจะมาจากมิติด้านเศรษฐกิจ (โดยเฉพาะทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองสนใจพลังอำนาจที่มาจากการเป็นเจ้าของ - power of ownership) หรือมิติด้านการเมือง (เช่น การเข้าครอบครองอำนาจในกลไกรัฐ) ดังนั้น ในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อนั้นจะมีลักษณะของความไม่เสมอภาค/ไม่เท่าเทียมกันอยู่เสมอ ตัวอย่างรูปธรรมที่สุดของแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองแห่งเรื่องสื่อก็คือ แนวคิดเรื่องช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide)

เมื่อเทียบกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาแล้ว อันที่จริงทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นก็เป็นบรรพบุรุษทางความคิดสายสำคัญสายหนึ่งของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา ดังนั้นจึงมีแนวคิดที่เป็นจุดร่วมอยู่หลายจุด เช่น ความสนใจเรื่อง "อำนาจ" อย่างไรก็ดีตาม ความแตกต่างระหว่าง 2 ทฤษฎีนี้อาจจะมีอยู่ใน 2 แง่มุมคือ

แง่มุมแรก ในขณะที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นจะสนใจอำนาจที่มีแหล่งกำเนิด (source of power) จากมิติเศรษฐกิจและการเมือง โดยค่อนข้างมองข้ามพลังจากด้านวัฒนธรรมหรือพลังเชิงสัญลักษณ์ ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษากลับให้ความสนใจกับการวิเคราะห์มิติวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามมิติวัฒนธรรมนี้ก็มีคุณลักษณะดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบททฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาที่ว่า มิใช่ "วัฒนธรรม" ในตัวเอง หากทว่าเป็นมิติ "วัฒนธรรม-การเมือง" หรือ "วัฒนธรรม-เศรษฐกิจ" ดังนั้น ในขณะที่กลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองอาจจะสนใจมิติ "การเมืองเชิงการเมือง" ในสื่อ (Politico-politic) หากแต่ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจะสนใจปรากฏการณ์ที่เรียกว่า "Cultural politic" หรือ "Cultural Economy" มากกว่า

แง่มุมที่สองก็คือ ทิศทางของการวิเคราะห์ ในขณะที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นมักจะเน้นการวิเคราะห์ว่าอำนาจของฝ่ายที่เหนือกว่า ไม่ว่าจะเป็นอำนาจของทุนหรืออำนาจของรัฐได้เข้ามาครอบงำประชาชน/การสื่อสารได้อย่างไร (มุมมองแบบ upper-dog) แต่ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษากลับเน้นการวิเคราะห์จากมุมมองของฝ่ายที่เสียเปรียบว่า จะต่อต้านอำนาจที่ครอบงำได้อย่างไร (counter-power มุมมองแบบ under-dog) ตัวอย่างเช่น แม้ว่าประชาชนจะไม่สามารถเข้าควบคุมระบบการผลิตของสื่อมวลชนได้ (production) แต่ประชาชนก็ยังสามารถต่อสู้ได้ในขั้นตอนของการบริโภค (consumption) ดังตัวอย่างเช่นข้อเสนอเรื่องการถอดรหัส 3 แบบแผนของ S. Hall เป็นต้น

9. ทฤษฎีสัญญะวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา

อันที่จริงทฤษฎีสัญญะวิทยาเป็นสายบรรพบุรุษที่ใกล้ชิดที่สุดของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา เริ่มตั้งแต่การให้คำนิยามหนึ่งของ "วัฒนธรรม" ตามทัศนะของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาว่า "วัฒนธรรมก็คือ

ระบบสัญลักษณ์ของสังคม" นั่นเอง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทฤษฎีสัญวิทยาประกอบด้วยกลุ่มย่อยๆ ภายในมากมาย และมีแนวทางการวิเคราะห์เป็นหลายระดับชั้น จึงมีบางระดับชั้นที่มีความใกล้ชิดกับ ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษามากกว่าบางระดับชั้น

เริ่มต้นจากทฤษฎีสัญวิทยาในระดับชั้นที่เรียบง่ายที่สุด ก็คือ กลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์ ความหมายของตัวบทเฉยๆ โดยมีได้ตั้งคำถามไปไกลกว่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิได้ตั้งคำถามกับ แนวคิดเรื่อง "อำนาจ" ในการติดตั้งระบบความหมาย แต่ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาจะสนใจในระดับ ของสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการใช้รหัสหรือถอดรหัสที่เกี่ยวพันกับเรื่องโครงสร้างอำนาจอย่าง แยกกันไม่ออก เช่น แนวคิดเรื่องมายาคติ (Myth) ของ R. Barthes

นอกจากนั้น การวิเคราะห์สัญลักษณ์ของทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษานั้นยังมักจะเชื่อมโยงระหว่าง ปรากฏการณ์ระดับจุลภาคเข้ากับระดับมหภาค (Micro-Macro Linkage) ตัวอย่างเช่น งานของณัฐสุ พงศ์ สุขโส (2553) ที่วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนความหมายของ "ฟุตบอล" ในยุคสมัยต่างๆ ของ สังคมไทยที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจของกลุ่มต่างๆ ที่ผ่านมาในสังคมไทย เป็นต้น